

**ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO ANDRIAUS PALIONIO
KOMANDIRUOTĖS Į SEROCKĄ (LENKIJA)**

ATASKAITA

2019-09-06 Nr. 3 PR - 92

1. Komandiruotės tikslas: dalyvauti Lenkijos ir Baltijos šalių žemės ūkio ministrų susitikime siekiant bendros pozicijos Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) po 2020 m. klausimais, įskaitant derybinius siekius 2021-2027 m. Daugiametei finansinei perspektyvai ir aptarti kitus žemės ir maisto ūkio bei kaimo plėtros ateities klausimus.

2. Komandiruotės trukmė: 2019 m. rugsėjo 5 d.

3. Komandiruotės vieta: Serockas (netoli Varšuvos), Lenkija.

4. Komandiruotės finansavimas: kelionės išlaidos apmokamos iš Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) lėšų.

5. Susitikimo dalyviai:

Lietuvos delegacija: 1. Andrius Palionis, žemės ūkio ministras, delegacijos vadovas; 2. Mindaugas Palionis, ŽŪM Europos Sąjungos reikalų skyriaus vedėjas; 3. Šarūnas Celiešius, ŽŪM Europos Sąjungos reikalų koordinavimo grupės patarėjas; Karolis Anužis, ŽŪM Tvarios žemės ūkio gamybos politikos grupės vadovas.

Estijos delegacija: Estijos kaimo reikalų ministras Mart Järvik, Marko Gorban.

Latvijos delegacija: Latvijos žemės ūkio ministras Kaspars Gerhards, Pārsla Rigonda Krieviņa, Jānis Briedis, Santa Vaļuma.

Lenkijos delegacija: Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras Jan Krzysztof Ardanowski, Zofia Krzyżanowska, Magdalena Józeficka, Katarzyna Kubiak-Stefanowska, Agnieszka Krześlak, Anna Szymczyk.

6. Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai:

Rugsėjo 5 d. Žemės ūkio ministro A. Palionio vadovaujama delegacija, dalyvavo Lenkijos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos žemės ūkio ministrų susitikime, kuriame buvo diskutuojama visoms šalims aktualiais Bendrosios žemės ūkio politikos (BŽŪP) po 2020 m. klausimais, įskaitant žemės ūkio srities derybinius siekius 2021-2027 m. Daugiametei finansinei perspektyvai bei kitais žemės ir maisto ūkio bei kaimo plėtros ateities klausimais.

Susitikimo diskusijos:

Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras, Jan Krzysztof Ardanowski, pasveikino visus susirinkusius ir pažymėjo susirinkusias šalis siejančią bendradarbiavimo istoriją ir būtinybę išlaikyti bendrumą. Ministras išreiškė viltį, kad netrukus, Suomijos pirmininkavimo Europos Tarybai (ET) metu, pasistūmės derybos dėl 2021-2027 m. Daugiametės finansinės perspektyvos (DFP). Taip pat, ministras

ragino susirinkusių šalių atstovus toliau ieškoti bendrų siekių ir politikos, atsižvelgiant į tai, kad tik drauge įmanoma prilygti didžiosioms ES šalims kaip Vokietija ir kt. Akcentavo smulkių ūkių svarbą Lenkijos žemės ūkio istorijoje bei jų svarbą kaimų gyvybingumui išlaikyti.

Pagal susitikimo darbotvarkę ministrai buvo kviečiami diskutuoti keturiais iš anksto paruoštais klausimais:

– *Bendrosios žemės ūkio politikos reforma derybų dėl DFP kontekste - poreikis užtikrinti tinkamą biudžetą naujiems tikslams ir iššūkiams įgyvendinti.*

– *Vienodų konkurencijos sąlygų užtikrinimas vienodinant tiesiogines išmokas.*

– *BREXIT – poreikis, kad EK skirtų nepaprastąsias lėšas krizių priemonėms, atsižvelgiant į „Brexit“ be susitarimo galimybės riziką.*

– *Smulkūs ūkiai kaip pagrindinis tvaraus žemės ūkio elementas.*

Pirmuoju klausimu Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras, Jan Krzysztof Ardanowski, pažymėjo, kad žemės ūkis vis dar turi senuosius tikslus, kaip apsirūpinimas maistu, bet taip pat turi pasitikti ir naujuosius iššūkius. Tačiau pabrėžė, kad BREXIT ir kiti naujieji ES iššūkiai neturi būti priežastimi mažinti BŽŪP finansavimą. Išreiškė poziciją, kad visos valstybės narės (VN) turėtų daugiau prisidėti prie ES biudžeto, tam, kad užtikrinti pakankamai lėšų bendriesiems tikslams.

Estijos kaimo reikalų ministras, Mart Järvik, pasidžiaugė, kad susirinkusios šalys atranda bendrų interesų ir toliau turėtų siekti bendrų tikslų.

Latvijos žemės ūkio ministras, Kaspars Gerhards, pabrėžė, kad BŽŪP turėtų išlikti viena pagrindinių ES politikų. Taip pat turime galvoti ir apie naujuosius iššūkius, kurie „kainuoja“. Tačiau, šiuo metu, kai yra vienos mažiausių tiesioginių išmokų ir kaimo plėtros finansavimo lygių, turime siekti geresnės padėties šiose srityse.

Lietuvos žemės ūkio ministras, Andrius Palionis, pažymėjo, kad nors ES šiuo metu madinga kalbėti apie naujus tikslus ir iššūkius, tačiau svarbu nepamiršti pamatinių tikslų, kurie kyla iš Sutarties. BŽŪP, visų pirma, turi užtikrinti saugaus maisto už prieinamą kainą tiekimą, taip pat orias pajamas ūkininkams. Principas „Padaryti daugiau su mažesniais ištekliais“ turi savo ribas. Ministras pabrėžė, kad toks požiūris ir situacija, kai gauname iki 3 kartų mažesnes tiesiogines išmokas, neužtikrina lygios konkurencijos. Taip pat, ministras išreiškė palaikymą Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro išsakytomis mintims dėl smulkiųjų ūkių, kadangi jie Lietuvos žemės ūkyje taip pat užima labai svarbią vietą. Smulkiesiems ūkiams, esant tokioms sąlygoms, konkuruoti ypatingai sunku.

Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras, taip pat išsakė Lenkijos poziciją dėl galimybės perskirstyti lėšas tarp dviejų (I ir II) BŽŪP ramsčių. Lenkija siektų išlaikyti dabartines galimybes, t.y. 25 % perskirstymo galimybę. Taip pat išsakė pageidavimą turėti lankstumą daugiau prisidėti prie BŽŪP finansavimo iš nacionalinio biudžeto, jeigu nebus užtikrintas tinkamas BŽŪP finansavimas.

Antruoju klausimu Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras pabrėžė, kad netiesa, jog dėl neva mūsų šalyse esančių mažesnių kaštų, mūsų tiesioginės išmokos turi būti mažesnės. Tai nėra absoliuti taisyklė, nes kai kurie kaštai (kaip pvz. kuras, lyginant su Vokietija) netgi didesni. Nesąžininga, kad kalbame apie 2021-2027 m. metų laikotarpį, o tiesioginių išmokų suvienodinimo procese dar nėra pabaigos.

Latvijos žemės ūkio ministras išsakė poziciją, kad 2027 m. tiesioginių išmokų konvergencijos procesas turi būti baigtas. Kitu atveju, Latvijos ūkininkai nebus pajėgūs išpildyti ambicingų siekių, kaip pvz. klimato tikslai. Referavo ir į Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministro išsakytas mintis apie žemės ūkio produkcijos kaštus, pažymėdamas, kad jie visur beveik lygūs. Sutiko, kad šiuo klausimu susirinkusioms šalims reikia bendros, vieningos pozicijos.

Lietuvos žemės ūkio ministras pabrėžė, kad lygių konkurencinių sąlygų užtikrinimas ūkininkams per tiesioginių išmokų suvienodinimą yra mūsų didžiausias prioritetas. Žinoma, neturi būti sumenkinama ir problema dėl kaimo plėtros voko. Gamybos kaštų analizė rodo, kad egzistuojantys tiesioginių išmokų skirtumai yra nepagrįsti. Mūsų ūkininkai turi laikytis tų pačių reikalavimų kaip ir gaunantys didesnes išmokas. EK nuomone, turėtume džiaugtis jų pasiūlymų dėl tiesioginių išmokų konvergencijos, nes mūsų išmokos didės, kai kitų šalių bus sumažintos. Tačiau tas didėjimas yra simbolinis, o galiausiai vis tiek pagal išmokų lygį būtume pačiame dugne.

Estijos kaimo reikalų ministras pažymėjo, kad nemato jokios lygybės, kai kaštai dideli, o išmokos mažiausios ir tokia situacija netenkina.

Trečiuoju klausimu Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras, atkreipė dėmesį, kad šia (BREXIT) tema diskutuoja ir tuo pat metu vyksiančiame Tarptautiniame pieno forume. Taip pat išreiškė svarbą apie tai kalbėti ir šiame ministrų susitikime. 2,5 mln. lenkų gyvena Jungtinėje Karalystėje, todėl maisto produktų eksporto problematika jiems labai aktuali šiame kontekste. Išreiškė susirūpinimą, kad BREXIT be susitarimo atveju mato dideles grėsmes, ypač pieno produktų eksporto situacijoje. Išsakė nuomonę, kad BREXIT atveju ES turės maisto produktų perteklių, o rinkų į kurias galėtų išvežti tuos produktus nėra. Jungtinėje Karalystėje savo problemas išspręs apsirūpindama iš už ES ribų, o ES šalys dėl rinkų turės konkuruoti tarpusavyje. Priminė, kad embargo Rusijai atveju buvo numatytas fondas patiriamiesiems eksporto nuostoliams padengti. Šiuo atveju, reikėtų užsitikrinti, kad bus imtasi analogiškų priemonių ir BREXIT situacijai.

Lietuvos žemės ūkio ministras pažymėjo, kad įdėjome daug pastangų derindami deklaracijos tekstą šiuo klausimu ir padėkojo Lenkijos kolegoms už įdėtas pastangas bei atsižvelgtas pastabas. Išreiškė nuogąstavimą, kad kaip žemės ūkio ministras supranta galimus pavojus žemės ūkio rinkoms, jeigu įvyktų „sunkusis“ BREXIT. Blogiausio scenarijaus atveju ūkininkai atsigręš būtent į žemės ūkio ministrus.

Estijos kaimo reikalų ministras pažymėjo, kad ūkininkai neturi būti politinių sprendimų aukomis. Taip pat, atkreipė dėmesį, kad visgi Estija neturi problemų dėl BREXIT, kaip kad tokias mato Lenkija.

Tačiau, išreiškė susirūpinimą dėl netiesioginio BREXIT poveikio ir išreiškė pritarimą suderėtam deklaracijos tekstui.

Latvijos žemės ūkio ministras, išreiškė susirūpinimą, kad ir mažiau eksportuojančios šalys patirs neigiamas pasekmes. Reikėtų užtikrinti, kad šalys turėtų pakankamai lankstumo, kaip panaudotų nuostoliams dėl BREXIT skirtą finansavimą.

Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras dar kartą akcentavo, kad BREXIT paveiks ne tik šalis kurios eksportuoja į Jungtinę Karalystę bet ir tas kurios neeksportuoja. Susidarys situacija, kai bendrai augs eksporto kaštai ir tai turės neigiamų pasekmių.

Ketvirtuoju klausimu Lenkijos žemės ūkio ir kaimo plėtros ministras, atkreipė dėmesį, kad Lenkijoje smulkūs yra 1,35 mln. ūkių. Nori remti tokius ūkius ne tik iš socialinių paskatų, bet, kad jie taptų žemės ūkio produkcijos gamintojais. Gaminti šiuo atveju reiškia, kad ūkiai turi atitikti reikalavimus ir pan. Tai jiems reiškia išlaidas. Svarbus vaidmuo padedant tokiems ūkiams gali atitekti tiesioginei prekybai, su kuo trumpesne tiekimo grandine. Žvelgiant į populiaciją, tik nedidelė dalis žmonių gyvena mieste. Todėl norėtų užtikrinti tinkamas sąlygas gyventi kaimo vietovėje.

Estijos kaimo reikalų ministras išreiškė poziciją, kad tiesioginių išmokų ribojimo instrumentas (angl. capping) turi būti laisvanoriškas, o jeigu jis taptų privalomas, tada turėtų būti taikomas tik bazinei išmokos daliai. Taip pat, privalomos sąlygos (angl. conditionality) neturi būti taikomos smulkiesiems ūkiams.

Latvijos žemės ūkio ministras, pažymėjo, kad Latvijoje 60 % ūkių yra maži. Tokiems ūkiams reikalinga socio-ekonominė paskata ir nauda. Dėl privalomų sąlygų (angl. conditionality), tai iš jų turėtų būti pašalinti GAAB 2 ir 7 reikalavimai. Finansinės disciplinos klausime (2000 Eur riba), smulkūs ūkiai turi nenukentėti.

Lietuvos žemės ūkio ministras pažymėjo, kad maži ūkiai buvo ir bus vienas jautriausių segmentų. Perdirbimas, ypač mažiesiems turi būti lengvesnis. Tuo tarpu, aplinkosaugos reikalavimų turi laikytis visi ūkiai, nepaisant jų dydžio, tačiau galime kalbėti apie tai, kad mažiesiems ūkiams būtų taikoma supaprastinta kontrolės ir nuobaudų sistema.

Diskusijų pabaigoje Lietuvos žemės ūkio ministras Latvijos, Estijos, Lenkijos žemės ūkio ministrams priminė apie kvietimą atvykti į Lietuvoje rugsėjo 19–21 dienomis vyksiančią tarptautinę konferenciją „Taikos duona“.

Bendros deklaracijos pasirašymas:

Susitikimo pabaigoje buvo pasirašyta bendra deklaracija, simbolizuojanti susitikimo šalių bendrus siekius svarbiausiais klausimais, susijusiais su žemės ūkio sektoriaus finansavimu atcittyje (kopija pridedama).

Andrius Palionis